

SPIS TREŚCI

SPIS RYCIN I TABEL	12
WSTĘP DO WYDANIA POLSKIEGO (<i>ELŻBIETA HAŁAS</i>)	13
PRZEDMOWA DO WYDANIA CZWARTEGO	18
PODZIĘKOWANIA	20
WPROWADZENIE: CELE I STRUKTURA <i>PRZEWODNIKA</i>	22
I. Trzy zadania: zbieranie, ogniskowanie i analizowanie danych	22
II. Cechy i aspekty badań terenowych	23
A. Zbieranie danych: badacz jako świadek i narzędzie . . .	24
B. Ogniskowanie danych	25
C. Analizowanie danych: emergencja	26
III. Odbiorcy	27
IV. Inne określenia badań terenowych	27

CZĘŚĆ PIERWSZA ZBIERANIE DANYCH

ROZDZIAŁ 1. DOŚWIADCZENIE WŁASNE JAKO PUNKT WYJŚCIA	31
I. Doświadczenie osobiste i biografia	32
II. Intelktualna ciekawość	36
III. Tradycja i uzasadnienie	36
ROZDZIAŁ 2. OCENA MIEJSC ZBIERANIA DANYCH	38
I. Zasadniczy cel badań	38
II. Obserwacja uczestnicząca i wywiad intensywny	41
III. Szczegółowe oszacowanie miejsc zbierania danych	42
A. Ocenianie odpowiedniości	42
B. Ocenianie dostępu do informacji	46
1. Stosunek badacza do układu społecznego	47
2. Badacz i badany jako kategorie przypisane	48
3. Trudno dostępne układy społeczne	51
C. Ocena ryzyka w badaniach – ryzyko fizyczne i emocjonalne	54
D. Ocena etyczna	55
E. Ocena konsekwencji osobistych	57
IV. Końcowe słowo przestrogi	60

ROZDZIAŁ 3. WCHODZENIE W TEREN	61
I. Typy układów społecznych	62
II. Niejawna tożsamość badacza	63
A. Publiczne i <i>quasi</i> -publiczne układy społeczne	64
B. Prywatne i <i>quasi</i> -prywatne układy społeczne	66
III. Jawna tożsamość badacza	70
A. Badacz w roli uczestnika – perspektywa wewnętrzna	71
B. Badacz w roli obserwatora – perspektywa zewnętrzna	72
1. Powiązania	72
2. Tłumaczenia	74
3. Wiedza	79
4. Kurtuazja	80
IV. Bariery polityczne, prawne i biurokratyczne	80
V. Kwestia poufności	85
 ROZDZIAŁ 4. RADZENIE SOBIE	 89
I. Radzenie sobie z samym sobą: wyzwania emocjonalne i fizyczne	90
A. Przeciążenie informacją	90
B. Podstęp i lęk przed ujawnieniem	91
C. Zachowanie dystansu albo poddanie się	93
1. Odraza	93
2. Marginalizacja	96
3. Sympatia	98
4. Utożsamienie się	99
D. Zagrożenia fizyczne	101
E. Radzenie sobie z wyzwaniami	103
II. Radzenie sobie z uczestnikami: problemy z nawiązaniem i utrzymaniem relacji w terenie	105
A. Strategie ułatwiające nawiązanie i utrzymanie relacji w terenie	105
1. Strategie prezentacji	107
2. Strategie wymiany	110
B. Strategie kontrolowania bliskości relacji	113
1. Zapobieganie	113
2. Unikanie	115
3. Odmowa i wycofanie	116
III. Radzenie sobie podczas opuszczania terenu	116
IV. Radzenie sobie z osobami wysuwającymi roszczenia i z sumieniem – stałe niepokoje etyczne	119
V. <i>Postscriptum</i> : osobiste sprawozdania z badań terenowych	121

ROZDZIAŁ 5. REJESTROWANIE DANYCH	123
I. Dane: fakty czy fikcja?	125
II. Rejestrowanie danych	128
A. Źródła danych	128
1. Doświadczenie bezpośrednie	128
2. Działanie społeczne	129
3. Rozmowa	131
4. Dane dodatkowe	133
B. Problem błędów i stronniczości	135
1. Typy błędów i stronniczości	136
2. Sposoby kontrolowania błędów i stronniczości	137
C. Techniki rejestrowania	142
D. Ochrona poufności danych	146
III. Proces rejestrowania i porządkowania danych w wywiadzie intensywnym: scenariusze i transkrypcje	147
A. Przygotowanie scenariusza wywiadu	147
1. Zagadki i notatki	147
2. Sortowanie i porządkowanie całości wywiadu	148
3. Sortowanie i porządkowanie poszczególnych części	150
4. Sondowanie	151
5. Strona metryczkowa i notatki terenowe	152
B. Prowadzenie wywiadu	154
1. Wprowadzenie	154
2. Elastyczny format	155
3. Pytania nieefektywne	156
4. Uczestniczenie, myślenie, notowanie i nagrywanie	157
5. Oddzielne formularze	158
C. Zapis wywiadu	158
IV. Rejestrowanie danych podczas obserwacji	160
– notatki terenowe	160
A. Notatki pamięciowe	161
B. Zapiski	161
C. Ostateczne notatki terenowe	162
1. Technika zapisu	163
2. Treść	165
3. Styl	170
V. Konieczność sporządzania zapisu wywiadu i notatek terenowych	171

CZĘŚĆ DRUGA

OGNISKOWANIE DANYCH

ROZDZIAŁ 6. PRZEMYŚLENIE TEMATU BADAŃ	175
I. Jednostki i aspekty tworzą temat badań	175
II. Jednostki	177
A. Praktyki	178
B. Epizody	179
C. Spotkania	180
D. Role społeczne i typy społeczne	181
1. Role społeczne	181
2. Typy społeczne	183
E. Stosunki społeczne i relacje interpersonalne	183
F. Grupy i kliki	184
G. Organizacje	185
H. Społeczności lokalne i habitaty	187
I. Subkultury i style życia	190
III. Aspekty i tematy badań	191
A. Aspekty poznawcze – znaczenia	191
1. Ideologie i pojęcia pokrewne	192
2. Reguły	193
3. Koncepcje siebie i tożsamości jako znaczenia	194
B. Aspekty emocjonalne – uczucia	196
1. Emocje i praktyki, epizody, spotkania	196
2. Emocje i role	198
3. Emocje i organizacje	199
C. Aspekty hierarchiczne – nierówności	200
1. Hierarchia podczas spotkań	200
2. Hierarchia w rolach społecznych i relacjach	201
3. Hierarchia w grupach	202
IV. Więcej jednostek i aspektów jako temat badań	203
V. Jednostki, aspekty i tematy jako konceptualna podstawa kodowania	204
ROZDZIAŁ 7. STAWIANIE PYTAŃ	206
I. Jakie są typy przedmiotów badań?	207
A. Typy pojedyncze	208
B. Taksonomie	208
C. Typologie	210
D. Podstawy i reguły tworzenia typów i typologii	211

II. Jak często występuje badane zjawisko?	212
III. Jak wielkie jest badane zjawisko?	213
IV. Jaką strukturę ma badane zjawisko?	214
V. Jakie procesy występują w badanym zjawisku?	215
A. Cykle	216
B. Spirale	217
C. Sekwencje	218
1. Spoglądanie wstecz	218
2. Śledzenie postępującego procesu	219
3. Punkty zwrotne	219
VI. Jakie są przyczyny badanego zjawiska?	220
A. Wymogi stawiane wyjaśnianiu przyczynowemu	221
B. Niektóre modele wyjaśniania przyczynowego	222
C. Relacja między jakościowymi badaniami terenowymi a wyjaśnianiem przyczynowym	223
VII. Jakie są konsekwencje badanych zjawisk?	228
A. Zasadnicze problemy dotyczące badania konsekwencji	228
1. Wymogi stawiane wnioskowaniu o konsekwencjach	228
2. Konsekwencje – dla kogo i dla czego?	229
3. Zamierzone i niezamierzone konsekwencje	229
B. Przykłady jakościowych badań konsekwencji	230
VIII. Gdzie występuje i czym jest podmiotowa sprawczość?	231
A. Koncepcje pasywne <i>versus</i> podmiotowo-sprawcze	232
B. Kwestie dotyczące sprawczości	232
ROZDZIAŁ 8. WZBUDZANIE ZAINTERESOWANIA	235
I. Rama nauk społecznych	236
A. Prawdziwość	236
1. Teoretyczna uczciwość	237
2. Ścieżka etnografa	237
3. Notatki terenowe i zapis wywiadu jako dowód	238
B. Odkrywczość	239
1. Odniesienie do istniejących prac	239
2. Pierwsze sprawozdanie	240
3. Niezwykły układ	240
4. Nowa perspektywa analityczna	241
C. Doniosłość	242
1. Nastawienie kwestionujące	243
2. Formułowanie twierdzeń	245

3. Pojęcia ogólne	246
4. Pogłębienie badań	251
5. Treść znajdująca oddźwięk społeczny	258
II. Zaangażowanie w wartości w naukach społecznych	259
A. Demystyfikacja	260
B. Rozumienie holistyczne i bezstronne	261
III. Inne możliwe ramy	262
A. Technokratyczna rama inżynierii społecznej	263
B. Rama wyzwolenia	263
C. Rama demaskatorska	264
D. Wypowiedzi ekspresyjne	265

CZĘŚĆ TRZECIA

ANALIZOWANIE DANYCH

ROZDZIAŁ 9. OPRACOWYWANIE ANALIZY	269
I. Strategia pierwsza: rama nauk społecznych	271
A. Osiem form twierdzeń	271
B. Trzecia droga do odróżnienia twierdzeń od innych stylów pisania	272
C. Liczba twierdzeń w jednym badaniu terenowym	272
II. Strategia druga: normalizacja i zarządzanie niepokojem	273
III. Strategia trzecia: kodowanie	275
A. Dwie metody kodowania	278
1. Prowadzenie kartoteki – rejestrowanie	278
2. Tworzenie komputerowych baz danych	278
B. Rodzaje rejestrów kodujących	280
1. Rejestry potoczne – specyficzne dla badanych układów	280
2. Rejestry analityczne	282
3. Metodologiczne rejestry w badaniach terenowych	284
C. Prowadzenie zapisu chronologicznego	285
IV. Strategia czwarta: sporządzanie not	286
V. Strategia piąta: tworzenie diagramów	288
A. Taksonomie	289
B. Macierze i typologie	290
C. Diagramy pojęciowe	292
D. Diagramy procesów	293
VI. Strategia szósta: elastyczność myślenia	295

ROZDZIAŁ 10. REDAGOWANIE ANALIZY	298
I. Rozważania wstępne	299
A. Rozumienie psychospołecznych wymiarów procesu pisania	299
B. Planowanie czasu i miejsca na pisanie	301
II. Praktyki pisania	302
A. Rozpocznij pisanie	302
B. Pisz o dowolnym aspekcie projektu – pisanie najważniejsze	304
C. Pisz regularnie mimo zniechęcenia	306
D. Zaufaj odkryciom i niespodziankom podczas pisania	308
E. Nie szukaj doskonałości lub jedynej słusznej drogi	309
F. „Dziel i rządź”	310
G. Polegaj na przyjętych zasadach sztuki literackiej	311
H. Znajdź swój własny styl	313
I. Ponownie czytaj i poprawiaj	314
J. Nie bój się krytyki	316
K. Ograniczaj ego i przywiązania	317
L. Zakończ i wyślij	318
III. Spostrzeżenia końcowe	319
A. Perspektywa badań terenowych jako spójny system	320
B. Podobieństwo w sposobie uprawiania nauk	321
BIBLIOGRAFIA	322
INDEKS	363